

ОЦІНКА РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

*Мельник О.І., кандидат економічних наук, доцент
Миколаївський національний аграрний університет*

Страховий ринок на сьогодні є важливим сегментом фінансового ринку України, що відзначається значним потенціалом щодо подальшого розвитку в умовах економічних перетворень та глобалізації. При цьому, трансформаційні зміни, що відбуваються на фінансовому ринку, інтеграція України у європейський та світовий простір неоднозначно впливають на рівень фінансової безпеки вітчизняного ринку страхових послуг та потребують постійного моніторингу.

При цьому, досліджуючи роль страхування у забезпеченні фінансової безпеки держави, науковці відзначають, що страховий ринок є одним із елементів забезпечення належного рівня фінансової безпеки держави, а відтак має вплив і на загальний рівень її економічної безпеки. У Методичних рекомендаціях № 1277 [20] визначено, що фінансова безпека держави – це стан фінансової системи країни, за якого створюються необхідні фінансові умови для стабільного соціально-економічного розвитку країни, забезпечується її стійкість до фінансових шоків та дисбалансів, створюються умови для збереження цілісності та єдності фінансової системи країни. Її складовими визначено банківську, боргову, бюджетну, валютну, грошово-кредитну безпеку, а також безпеку небанківського фінансового сектору. В свою чергу, безпеку

небанківського фінансового сектору визначає рівень розвитку фондового та страхового ринків, що дає змогу повною мірою задовольняти потреби суспільства в зазначених фінансових інструментах та послугах.

На основі вивчення наукових джерел та сучасного стану ринку страхових послуг можна визначити такі ключові аспекти оптимального стану фінансової безпеки страхового ринку України: ефективність та стабільність страхових компаній; конкурентоспроможність та фінансова незалежність; захищеність інтересів страховиків у фінансовій сфері; достатність фінансових ресурсів; збалансованість системи фінансових показників та інструментів й ін.

Сучасний стан страхового ринку України вказує на наявні проблеми та потенційні загрози. Так, протягом 2010-2019 років кількість страхових компаній як «Life» так і «non-Life» має чітку тенденцію до скорочення. Крім того, у 2018 р. розпочалось поетапне посилення нормативів платоспроможності та достатності капіталу страхових компаній. В подальшому регулюванням ринку страхових компаній почав займатись Національний Банк України. З червня 2020 року страхові компанії повинні були виконувати новостворені нормативи на найвищому рівні, внаслідок чого ряд страхових компаній завершили свою діяльність.

Відповідно до Методичних рекомендацій № 1277 [1] фінансову безпеку страхового ринку рекомендовано визначати за двома індикаторами: рівнем проникнення страхування (характеризує відношення загального обсягу валових страхових премій до обсягу ВВП) та показником концентрації страхового ринку за преміями (часткою надходження страхових премій трьох найбільших страхових компаній у загальному обсязі надходжень страхових премій (крім страхування життя). Крім того, для оцінки стану фінансової безпеки страхового ринку використовують також такі індикатори як: показник щільності страхування (сума страхових премій у розрахунку на одну особу); частка довгострокового страхування в загальному обсязі зібраних страхових премій; рівень страхових виплат (співвідношення страхових виплат до суми отриманих премій); частка премій, що належать перестраховикам-нерезидентам (частка страхових премій по ризиках, що передані в перестраховання нерезидентам).

Рівень проникнення страхування в Україні протягом 2015-2019 рр. є небезпечним і становить 1,33-1,50 відсотки. Зазначимо, що за показниками проникнення небанківських фінансових послуг Україна залишається на одній із найнижчих позицій порівняно з європейськими країнами. Так, у Європі він становить 5,0%, а в середньому у світі – 6,1 відсотків [2]. Лідерами за цим показником у світі є Великобританія, Японія та Франція. Кількість страхових компаній у 2020 р. продовжувала зменшуватись через добровільну відмову від ліцензій та їх анулювання. Адаже, значна частина страховиків на сьогодні не виконує вимоги до достатності та платоспроможності капіталу. За другим критерієм (показник концентрації) рівень безпеки у 2019 р. можна визначити як задовільний (11,82%), однак все ще не оптимальний (нормативне значення – 10,0 відсотків). Серед основних причин такого стану встановлено: залежність від глобальних економічних процесів; соціально-політична нестабільність; недостатня капіталізація і фінансова стійкість страхових компаній;

незбалансованість розвитку окремих видів страхування; низька зацікавленість населення у страхових послугах та рівень їх доходів тощо.

Отже, фінансова безпека страхового ринку є важливою складовою фінансової безпеки держави та оцінюється на основі індикаторів, базовими з яких на сьогодні є рівень проникнення страхування та концентрації страхового ринку за преміями. Проведені розрахунки свідчать, що рівень фінансової безпеки страхового ринку України на сьогодні залишається низьким. Така ситуація потребує насамперед новітніх підходів до регулювання та нагляду за діяльністю страхових компаній, розробці стратегії формування фінансової безпеки страхового ринку в умовах трансформаційних змін, а також комплексного підходу щодо процесу управління фінансовими ризиками.

Література:

1. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України : наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 р. № 1277. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text> (дата звернення: 12.04.2021).

2. Біла книга «Майбутнє регулювання ринку страхування в Україні». Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/bila-kniga-maybutnye-regulyuvannya-rinku-strahuvannya> (дата звернення: 12.04.2021).

3. Полторак А.С. Фінансова безпека держави в умовах глобалізаційних змін: теорія, методологія, практика. Миколаїв : МНАУ, 2019. 536 с.